

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בספרות

סמל שאלון 904441

מועד חורף תשע"ו 2016

הפתרון נכתב על ידי אבי הבר
מצוות מורי רשת החינוך אנקורי

המורים שפתרו את הבחינה מחכים לכם פה

www.ankori.co.il/ask

פרק ראשון- שירה

שירת ימי הביניים

שאלה 1

השיר "ישנה בחיק ילדות"- המשורר מניח שנשמתו עדיין תינוקת הישנה בחיק. הוא מבהיר בעזרת צימוד שהנעורים הם כמו סיבי פשתן- נעורת- העפים ברוח. בבית השני מדומים חיי הבגרות למי ששערותיו שחורות כשהשורש ש.ח.ר הוא בעל כפל משמעות: שחר חיי ושערותיי השחורות, ימי השחרות. אלה מקבילים ומנוגדים למלאכים ששערם שיבה.

גם כאן השורש ש.ח.ר- הוא בעל כפל משמעות- מדברים דברי מוסר משעת שחר או משחירים אותו בדברי מוסר.

עיקרו של השיר עוסק בימי הנערות. המשורר קורא לנשמתו להכין עצמה לחיי הנצח. זאת הוא עושה בעזרת הצימוד: דרור- ציפור ודרור- חופש. וכן הצימוד תולדות ימים – היסטוריה, ימים אוקיאנוסים. ההווה של האיש הבוגר הוא סוער כים.

שאלה 3

השיר "טרם היותי" – השיר פותח בקביעת עובדה: "טרם היותי – חסדך באני" לאחר קביעת עובדה זו- נמצא שאלות רטוריות- המוצגות במבנה אנאפורי ומציגות התפתחות האדם מחיי העובר ועד ההווה. בבית השני שתי תמונות המתארות את העובר: תחילה, תמונת העובר נרקמת בחודש השמיני להריון, העובר נהפך למוצק בתוך תבנית- כאן נאמר: "ומי עצמי בכור יצק והקפיאני?". הלידה מתוארת בשתי תמונות: האחת ייחוס הנשמה לבורא והשנייה, הלידה עצמה כיציאה מהמוות "בטן שאול פתח והוציאני". השאלה השלישית היא "מי נהגני מנעוריי" "מי למדני בין והפליאני?" נשים לב, שכל אחד מהבתים, מהבית השני ועד הרביעי מוצגים במבנה של שתי שאלות: הן בדלת והן בסוגר של כל בית.

תפקידן של שאלות אלה בשיר, להביא את הקורא להבנה שהוא כחומר ביד היוצר- יש כאן שלילה של החשיבה הפילוסופית שהאדם יוצר את עצמו. לכן מגיע המשורר למסקנה שיש להודות בכל חטא כי הבורא עוקב אחריו עוד מטרם היותו. כשהשורה "טרם היותי חסדך באני" משמשת כמסגרת לשיר.

שירת ביאליק

שאלה 4

השיר "לא זכיתי באור מן ההפקר" – שלושת הבתים הראשונים בשיר מתארים את יצירת השיר. הבית הראשון והשני מתארים מסגרת שלילית, כשהמשורר מעלה טענה תוך שלילת האפשרות שקיבל את השיר מאחר. השלילה מופיעה כמסגרת "לא זכיתי באור מן ההפקר" "לא בא לי בירושה מאביו" "לא שאלתיו מאיש", "לא גנבתיו" הפקר, ירושה, שאלה וגנבה הן מקבילות על פי המקרא והמדרש בתוך מסגרת השלילה הזו יש הגדרות מקור היצירה.

הבורא מתואר במטאפורה כצור. הבורא נמצא בלבו של המשורר. מקור השיר מוגבל, המשורר מתאר אותו במבנה האנאפורי בבית השני "ניצוץ אחד" "ניצוץ קטן". הבית השלישי מתאר את תהליך היצירה: התהליך מדומה לחציבה שהרי הניצוץ נמצא בסלע, בצור, ולכן הגורם לחציבה הוא הפטיש, פטיש צרותיו. ביאליק משתמש במטפורה שחוקה המתארת כאב חזק, הלב מתפוצץ. הפטיש גורם ללב להתפוצץ.

כאב הלב מגיע עד לגדולת הבורא. ביאליק אומר: "כי יתפוצץ לבבי, צור- עזי" – צור עזי הוא אלוהים. מקור היצירה היא דמעת המשורר, המגיעה מעינו לחרוזו.

רבים הם הציורים בשיר, שחייבים הסבר. מה זה "לזכות מן ההפקר" מהי ירושה? תמונת הבורא כסלע צור, עבודת היצירה כחציבה. החציבה בעזרת צרותיו הגדולות. הלב מתפוצץ.

שאלה מספר 5

"חוזה לך ברח" – המקור לשיר "חוזה לך ברח" היא קריאה של אמציה, כהן בית אל לעמוס. המשורר מדמה את הנביא לחוטב עצים, שלא הצליח במעשיו משום שהעצים רקובים. העצים הרקובים הם מטאפורה לחברה. הדובר, מדמה את עצמו לדמותו של עמוס הנביא. עמוס אומר "לא נביא אנוכי ולא בן נביא כי אם בוקר ובולס שקמים" (ביאליק ההולך בעקבות המפרשים המסורתיים, מניח שבולס שקמים הוא יערן, ואין הדבר נכון. השקמה היא פרי הצומח באשכולות על ענפי העץ. בולס השקמים היה פוגם בפרי השקמה על מנת שתתנפח ותגדל כתאנה). בשני הבתים האחרונים של השיר, מעלה המשורר את דמות הנביא הנסוג מאותו יער רדוף ריקבון, מאותה חברה רקובה. מוותר על שכרו וחוזר אל ביתו, שיש בו שקמי יער ואילו הם החברה הרקובה "ואתם, אתם מסוס ורקב ומחר ישא כולכם סער"

שאלה 6

"וואס ישאל המלאך" – השיר מתאר את שלבי גידולו של הילד תוך התייחסות לנשמתו. הבית הראשון מתאר ילד קטן בכפר שעניו יוצאות אל "עב יחידה, לבנה וקטנה" העב הלבנה בשירי ביאליק, היא דמות האהובה. אהובה של הילד. הבית השני מתאר ילד בוגר יותר, הילד המחיה את תנועת השמש. הוא משתעשע בקרני השמש, יוצא לחפש פינת טל בין הדשאים. שני הבתים הראשונים מתארים את זיקת הילד אל תמונת הטבע עוד בטרם התחיל ללמוד בחדר או בבית המדרש.

שירת המחצית הראשונה של המאה העשרים

שאלה 8

"אורן" – לאה גולדברג אינה ילידת הארץ. עלייתה ארצה ניתקה אותה מנוף ילדותה, נוף שרבים בו עצי האורן. לאה גולדברג המתנתקת מנוף אחד לא משלימה עם נוף הארץ. בארץ היא לא תשמע את קול הקוקיה, לא תראה את השלג על העצים, היא לא תראה את מרחב השלג ואת הקרח. היא נמצאת בארץ נוכריה. אבל הציפורים המגיעות לארץ, מזכירות לה את נוף הילדות, הן יוצרות את קשרי השורשים בשני המקומות.

שאלה 10

"ולא היה בינינו אלא זוהר" – השיר מתאר רגע אהבה קסום. מפגש בין שניים ברחוב כפרי. הנוף הכפרי של לבלוב הוא סמל לתחילת אהבה אך לא מחייב. גם השחר הוא סמל תחילה. השחר מתואר כאן כפרח ורד המסמל תמיד אהבה, אותו היא רוצה לשמור בתוך דפי ספר, לזכור את האהבה. דמות הזכר המרימה את זרועה מעיפה מעליה את פריחת התפוח. הגבר נעלם. כל שנותר לה הוא רק אור מזכר של אהבה. לאה גולדברג לא הייתה נשואה. היו לה מספר אהבות נכזבות זו אחת מהן.

שירת המחצית השנייה של המאה העשרים

שאלה 17

"ילדי הצל" – השיר לקוח מתוך המחזה "ילדי הצל" מאת בן-ציון תומר. גיסו, זיגמונד, בעלה של אחותו, שלח ילדים אל מותם באושוויץ. גיבור הסיפור סובל מסיוטים כשהוא רואה את הילדים המובלים אל מותם. בחשיבה המזרח אירופאית הליכה בגרביים היא סמל לאבל. הילדים הולכים בשקט בגרביים. את הילדים האלה לא רואים. הם נמצאים בזיכרונו. הוא רואה תמיד את הקרון שבו הובלו, מה שנותר בקרון הזה, אלה משחקי ילדים: בובה, סירה מנייר וכפתורים. הילדים המתים הם מלאכים אך זכרם תקוע בעורפו.

פרק שני - סיפור קצר

שאלה 19 - סיפור עגנון

ביצירה "האדונית והרוכל" - ישנה ביקורת על הדמות המרכזית, על יוסף הרוכל.

(הפרשנים הלאומיים רואים ביצירה ביקורת על הגויה הלני וטוענים שהיצירה כולה היא מאבקו של היהודי כנגד ההתייוונות- ההתבוללות שאותה מייצגת הלני הגויה. אלה טוענים שהגויה היא קניבלית וערפדית, שהרי אכלה לפחות את ששת בעליה והדבר לא מוכח בתוך הסיפור משום שמדובר באדונית פולניה קתולית, שבכנסיה בימי ראשון שותה את יין הקודש שהוא דמו של ישו ואוכלת את לחם הקודש שהוא בשרו של ישו).

דמותו של יוסף היא דמות חסרת חוט שידרה, כשהוא מגיע לביתה של האדונית הוא מדפק על דלתה היא פונה אליו בנימה אנטישמית "מה אתה רוצה, יהודי?" בשפות הסלביות אין לפנות אל זר מבוגר בגוף ראשון אלא בגוף שני. המונח "יהודי" הוא מונח גנאי שמשמעו נוכל/רמאי. הרוכל היהודי, למרות שפנתה אליו בלעג אנטישמי- חוזר ומציע לה את סחורתו- ואז היא ממשיכה ולועגת לו "איני צריכה לא אותך ולא את סחורתך". (איני צריכה אותך במשמעות הסקסואלית). לאחר שיצא מביתה, חוזר היהודי בגלל טעות בדרך, שוב אל ביתה- ושוב היא פונה אליו בנימה אנטישמית- והוא מתחנן לפניו לגור ברפת והיא מסכימה.

ירד גשם והוא מוכן לתקן לה את הגג ללא תשלום. היא מציעה לו מזון והוא אוכל. (יהודי לא יכול לאכול בבית גויים: האוכל אינו כשר- והוא אוכל) כך נשאר בביתה ותינה אתה אהבים- עם הגויה.

כשלא הבין מתי היא אוכלת והיכן, הוא חוזר ומציג את אפסותו, חוזר ומנדנד שתגיד לו מה היא אוכלת. היא מנסה להתחמק ומשפט חוזר בדבריה "המרבה לשאול מעמיק לו את השאול". היות והיא אדונית, היא לא אומרת לו את האמת, שהיא משרתת אותו מאהבתה. היא מתחמקת ואומרת לו אמת המפחידה אותו. היא קתולית וביום ראשון בכנסיה היא שותה את יין הקודש, המסמל את דמו של ישו ואוכלת את לחם הקודש המסמל את בשרו של ישו. דבר דומה, נמצא בשאלתו הקנטרנית של היהודי על בעלה. אישה בת ימינו תשתדל להתחמק מתשובה על שאלה כזו. האדונית מתחמקת מתשובה ושואלת את הרוכל על איזה בעל התכוון? "סופרת על ידה האחת וממשיכה ועוברת לידה השנייה".

הקשר שבין הרוכל יוסף לבין הגויה הלני מסתיים בשלב מסוים. עגנון מתאר זאת בטענה שהיחסים שבינו לבניה, שאינם לשם שמיים סופם שנפגמים. הרוכל עזב את חדרה של האדונית, יצא מן הבית כשחזר הרגיש שהלני בחדר ומיהר להתפשט. קרא לה "הלני הלני" והיא לא השיבה ואז גילה, שהלני ניסתה לרוצחו במיטתו ונפצעה. הוא מטפל בה ומאכילה, סופה שמתה מרעב משום שסירבה לאכול.

שאלה 20

הסיפור "התלמיד" - מקום ההתרחשות מחנה אושוויץ. המוטיב המרכזי בסיפור הוא רצונו של המספר לחנך את חברו ההונגרי, בנדי, ששם משפחתו סנטו, את חוקי האימים של החיים באושוויץ: לרמות, לשקר, להלשין, לגנוב, להתחבא... אלה מנוגדים לחלוטין לאופיו של בנדי, האיש הישר, התמים שאינו מוכן להקל על עצמו, כי כך חונך. זהו התיאור בחלקו הראשון של הסיפור, כשהשניים עבדו בהובלת אבנים לבנייה על אלונקה. בחלקו השני של הסיפור, חוזר אותו נושא, השניים עובדים בבורות הביוב. המספר קיבל מכתב מאמו בדרך לא חוקית. אם המכתב ייתפס, הוא, מעביר המכתב ואמו המסתתרת באיטליה, ילכדו בידי הנאצים. בנדי אינו יודע הונגרית או גרמנית. המספר מציג בפניו את המכתב, בניגוד לחוקי אושוויץ. בנדי מבין את רוח הדברים, מוציא מכיסו צנונית. נותן אותה למספר. זו הפעם הראשונה שגנב בחייו. בנדי למד.

שאלה 21

"אח קטן" - בסיפור "אח קטן" ישנה מסגרת: המספר מתאר את המפגש שבין ניסו ודוידקו. ניסו סובל מטראומה, אחיו הגדול אבנר, הנשוי לרחל ואב לשניים נהרג כשניסה להגן על ביתו מפני הכוחות שבאו להרוס את הבית שנבנה שלא כחוק. ניסו בשלב זה ברח. ניסו חי בטרואומה על הבריחה הזו, טראומה המתחזקת בעזרת סדרת שקרים שהוא מספר לרחל, גיסתו. שיש לו חברה בלונדינית, שהוא עובד במכירת ג'ינסים. הוא מנסה להציג את עצמו כבוגר בעזרת הופעתו, תלבושתו, הוא מעשן סיגריות ולמרות זאת רחל מכנה אותו "אח קטן", כך שתחילתו של הסיפור היא בחוויית הכישלון והשכול של ניסו. בסיומו של הסיפור, ניסו הצעיר בן ה-14 מנסה להגן על חנה, שאחד מחבריו של דוידקו, השמן המבוגר המכונה רינגו, נועץ את עיניו בחנה ובדרך זו פוגע ברגשותיו של ניסו. ניסו מתנפל עליו, מנסה להכותו ומוכה ואז לוקחים אותו אל הטנדר הגנוב והוא מניח את ראשו על ברכיה של חנה הבלונדינית. הוא מתגבר ומתקן את חווית הטרואומה שספג כשאחיו נהרג.

פרק שלישי - רומאן ונובלה

שאלה 22

ההמלצה היא לקרוא את ה"הזקן והים" מתוך נקודת ביקורת פילוסופית. סנטיאגו, גיבור הסיפור, מציג פילוסופיות קיום, תוך התקפה על גיבורים בחברה האמריקאית. כך דמותו של ג'ו דימאג'יו אינה דמות מקרית בסיפור. הוא מייצג יותר מכל את החלום האמריקאי, חלום שהחברה המודרנית כבולה בו. דימאג'יו, בן לדייג יליד קובה הגיע לפרסום הגדול, לעושר הכלכלי ולהישג המיני. החברה האמריקאית שלה נועדה הנובלה, היא חברה של גברים עובדים. כשהיחס אל האישה משני. חלום ההישג המיני מופיע בדמותה של מרלין מונרו שהייתה בין השאר נשואה לג'ו דימאג'יו. עיסוק בשאלה הכלכלית האמריקאית מופיעה גם בסוף היצירה: סנטיאגו לאחר מאבק של יממה שלמה בים ובדג, מביא אל החוף רק שלד של דג. השלד חסר ערך כלכלי. התיירים האמריקאים המתארחים בחוף לא יכולים להבין את התפעמותם של הדייגים העומדים במים ומוודדים את אורכו של הדג, מעולם לא ראו דג גדול כזה. קשה להסביר לאמריקאי את ההישג האדיר שבניצחון הרוחני על הדג. לכן, בעל בית הקפה עונה לשאלת התיירת האמריקאית שזהו

שלד של כריש. כריש הוא מונח מטאפורי לנבל: כרישי נדלן, כרישי הון וכו'. לכן ניצחון על כריש איזשהו: כרישי המאפיה, כרישי עולם השוק השחור, מובן לאמריקאי. לכן הוא אומר לה שזהו זנבו של כריש.

לאורך הסיפור מעלה המספר בעיות פילוסופיות הקשורות לנו בא"י. בגלל חטא ההיבריס, חטא הגאווה, נפגענו במלחמת יום הכיפורים. סנטיאגו נאבק בדג, אתו הוא מתחרה, אותו הוא חייב להרוג כדי להביא פרנסה לחוף וכדי להוכיח את גדולתו. אך הוא מעריץ את הדג, רואה בו את חברו הטוב. לא שונא אותו. כל התגברותו על הדג היא ביכולת הסבל שלו שהדג לא עומד בה.

שאלה 25

הזקן והים - בחלומותיו של סנטיאגו אין נשים ואין סיפורי גבורה. בחלומותיו חוזרות תמונות האריות שבאפריקה, דמותו של ג'ו דימאג'יו ומאבקו עם הכושי הענק בקזבלנקה. האריות באפריקה, אותם ראה בצעירותו כשהיה ספן באוניה, הם גורי אריות צעירים המשתעשעים בחול הלבן, ומאפיינים את השקט הנפשי והכוח. הם מסמלים יותר מכל את דמותו של מנולין, הנער הצעיר שסנטיאגו היה מחנכו ומלמדו משעה שמנולין היה בן חמש. מנולין, לא יוצא עם סנטיאגו לדייג זה. הוא טוען שבהשפעת הוריו, יצטרף לסירה של בני מזל. אך סנטיאגו לאורך הדייג, בהקבלה לאזכור האריות הוא מזכיר את מנולין ומנסה ללמדו כיצד לשפר את הדייג, להצטייד בתבלינים כדי לאכול את הדג, לדעת איך להחזיק בחכות וכו'. ג'ו דימאג'יו הוא סמל בחברה האמריקאית של מי שהצליח לעלות מחברת העוני של הדייגים, למרום החברה. ומסמל לכל החברה האמריקאית את היכולת, בעזרת התמדה ומאבק נפשי להגיע אל מרום החברה. זהו חלומו של סנטיאגו, חלום המועבר גם למנולין. סנטיאגו היה רוצה להציג את כוח התמדתו לג'ו דימאג'יו. המאבק בכושי שנחשב לאיש החזק ביותר בחופים. מאפיין את מאבקו של סנטיאגו בדג. הכושי נמצא בחברתו מדי פעם בפעם נותנים לו לשתות, מגישים לו סיגריה. האנשים כולם בטוחים בניצחונם. הדג נמצא בביתו, בים, הכושי הוא חזק מאוד, הדג הוא חזק וענק. סנטיאגו מנצח את הכושי פעמיים במאבק של הורדת ידיים ומנצח את הדג למרות שהדג חזק ממנו, למרות שבשלבם מסוימים התייאש אך המשיך להיאבק.

שאלה 26

הרומאן "הדבר" - ברומאן "הדבר" יש סידרה רבה של מחלוקות בין הדמויות. עיקר המחלוקת המניעה את עלילת הרומאן כולו היא בין פנלו הנזיר הישועי, לבין הקבוצה המרקסיסטית הכוללת בתוכה את דוקטור רייה, טארו וראמבר. המאבק הוא מאבק פילוסופי, ביסודו בין החשיבה הדתית, אותה מייצג פנלו, לפיה העונש של אותם אנשים הוא תוצר רצון הבורא, ולכן אם פרצה מגפת דבר, יש להיכנע לה. זו חשיבה דתית המקובלת על אנשי דת יהודים. הרב יוסף טוען שבשואה נרצחו אנשים שגלגול נשמותיהם נובע מחטא. ראמבר, טארו ורייה מתנגדים לעמדותיו אלה של פנלו, הנזיר הישועי. פנלו כשעמד ליד מיטתו של ילד וראה במותו לא יכול היה להסביר זאת. אז הוא מעלה את השאלה הדתית הנוספת, האם אין לקבל את הכול כמו שהוא? גם את הטוב וגם את הרע. רייה טוען שהוא "לא מוכן לקבל עולם כזה שהמוות מסדירו". קיימות מחלוקות גם בין הגיבורים החיוביים בין טארו וראמבר.

טארו קומוניסט אידיאליסט שחשב שהתנועה הקומוניסטית תאבק למען עולם טוב יותר עד שנתקל בהוצאה להורג. טארו לא מוכן למות למען אידיאלים: הוא ראה איך אנשים מתים למען אידיאלים. מסתבר שראמבר לחם לצד הסוציאליסטים בספרד, מלחמה שגם טארו וגם ראמבר השתחררו בעזרתה מסגנון הקומוניזם הרוסי. בספרד, הרוסים לא שלחו נשק אלא קומיסרים פוליטיים. ראמבר מרד בהם, טארו ממשך להאמין באידיאל למרות שהוא לא משלים עם השלטון ברוסיה הסובייטית. קיימות עוד סדרות של מתחים בין העברייך שתקופת הדבר משמשת אותו או את גירן, הפקיד הזקן שחולם על אהובתו.

פרק רביעי- דרמה

שאלה מספר 27

שני גיבורים יש בטרגדיה של סופוקלס אנטיגונה – שניהם מגיעים למסקנה בסוף הטרגדיה שטעו. אנטיגונה, כשהיא מובלת אל הכלא ומסתבר לה שלא תצליח לגרום לקריאון לקבור את אחיה פולניקס, היא חוזרת בה מחוק האלים. חוק האלים, אותו מייצגת אנטיגונה, מחייב קבורת כל מת. החוק היהודי אומר "לא תלין מת גם אם הוא תלוי, עד הערב תקברוהו". קראון הוציא צו שנחשב באותה תקופה לצו צודק, שבוגד שנהרג בקרב לא יובא לקבורה. (במקרא, בני שאול הוסגרו ע"י הגבעונים. רצפה בת איה מנעה מעוף השמיים וחיית הארץ לאכול את בשרם, דבר דומה קרה לאיזבל- ילוקו כלבים מדמדך) אנטיגונה המובלת אל הכלא מקללת את הוריה "ארור יצוע בושת עליו התעלסו השניים: האם וזרעה הולידוני". היא חוזרת בה מחוק האלים ומציגה נימוק מאוד הגיוני כשהיא אומרת "לו בעל לי היה ומת לו בניי שלי שכלתי למענם חוקי הקרת לא עברתי מעודי ובהמשך במות אב ואם אח אחר לא אמצא תחתיו"

הסברה הוא, "בעל לי היה ומת אחר אמצא תחתיו, בניי שלי שיכלתי הן אוסיף ללדת עוד". נימוקיה מאוד הגיוניים אך מנוגדים לחלוטין לדרך החשיבה המקובלת של אישה שהייתה מסתכנת למען בנה ולא למען אחיה. קריאון הטרגי הנאבק על האמת שלו, על החוק שהוציא כשאסר לקבור את פולניקס הבוגד, שבין השאר רצח את בנו מגרוס (דמות המוזכרת רק בקינתה של ארודיקה על מות בניה). רק אחרי שהנביא טרסייס ניבא לו את מות בנו "על ראש בנד לא עוד ירבה ליסוב גלגל השמש במרום". קריאון מבין את טעותו, מבקש עצה ואז מציעים לו למהר ולקבור את המת. לאחר המעשה כשבא לשחרר את אנטיגונה מכלאה מצא את אנטיגונה מתה, תלתה עצמה על חבל והיימון בנו מחבק את גופה, מאיים על אביו בחרב ומתאבד. קריאון זועק "קחוני איש דמים עלי מות בניי". מכאן, טעותם של הגיבורים נובעת מחטאם: אנטיגונה עברה על "חוק המלך", קריאון על "חוק האלים". הקונפליקט ביצירה הוא בין "חוק מלך" ל"חוק אלים".

אנטיגונה לא מובלת למערת הקבר אלא לבור הכלא. אנטיגונה מוצגת בקינה כדמות לא יציבה: היא נסוגה מ"חוק האלים" המחייב קבורת כל מת ואילו היא טוענת שלמען בעלה ובנה לא הייתה ממלאה את "חוק האלים" אותם היא לא הייתה קוברת.

המחזה כולו כתוב מתוך נקודת מבט של כותב האוהב את אנטיגונה ושולל את קריאון.

המקהלה בשעה שהיא מציגה את אנטיגונה היא אומרת "הוי בת גאה לאב גאה אף היא אינה כופפת ראש" כשהמקהלה רואה את אנטיגונה מובלת ע"י השומר היא מתארת אותה כאומללה. "האוכל לכחד כי זאת הבאה אומללה בבנות אנטיגונה- מה חטאך? מה פשעך? התפסו בחטאך ברדפיך?" ומכאן המקהלה אוהדת את אנטיגונה, כשמי שרודף אחריה לעומת זה, את קריאון- מציגים בשלילה. על קריאון אומרת המקהלה "הנה קריאון בא מה חרש? מה זמס? כי קרא לזקנים, לזקני הקהל" - מכאן קריאון יופיע כדמות שלילית, הוא חורש מזימות, הוא זומם.

הקהל, המזהה באנטיגונה דמות חיובית הנאבקת למען אידיאל מצדיק אותה ומבין אותה. הדבר דומה ליחסה של החברה הישראלית למתנחלים שממלאים אחרי "חוק האלים" ואפילו חטאו, החברה הישראלית, בעוונותיה, מצדיקה אותם.

אנטיגונה מציגה את חשיבת המתנחלים ש"חוק האלים" קדוש יותר מ"חוק המדינה", "חוק המלך". קל יותר למורים להציג אהדה לאנטיגונה שאינה דורשת חשיבה מעמיקה.

רוב המורים מתעלמים מדמותו של מגרוס, בנו של קריאון שנהרג בקרב.

סיפור שלא נלמד, "הקן" מאת מאיה ערד

שאלה 37

א'

המארכת היא דמות בורגנית עשירה, נשואה לישראלי, שאין לו כבר משפחה בארץ. המארכת מקימה לעצמה בית בנוף כפרי אך לא בית כפרי. לצורך בנייתו, שכרה ארכיטקטית שתבנה עבורה בית עם בריכת שחיה. בניגוד לציפור האורגת את קנה בנוף הטבעי. האישה מוצגת כאחת מדמויות הבורגנות שנהנית משחיה ומהפלגות ביכטה הפרטית, תוך שהיא יוצרת ניגוד בין ביתה, הבית המפואר הנבנה לבין האוכלוסייה המקומית המנסה לשמור על צביון המקום. היא אישה מבוגרת. בנה הוא כבר בן 31.

ב'

קן הוא בית ולא רק קן ציפורים. ביאליק בשירו "הכניסיני תחת כנפיד" מבקש שחיק האישה ישמש לו קן לתפילותיו הנידחות. המספר הישראלי דובר העברית, רואה בפינת גג הבית קן ציפורים, שנארגו מקוצים, זרדים ובקושי יש בו מעבר לציפור. זהו קן השומר על הגוזלים. האישה המתוארת מנסה לבנות לה קן. אך גוזלה, בנה- בן ה-31 כבר עזב את הקן.